

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
 Helyben házhoz hozva: Vidékre postán szállítva.
 Egész évre . . . 36 korona Egész évre 40 korona
 Negyedévre . . . 9 korona Negyedévre 10 korona
 Egyes szám ára 16 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
 Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. Telefon: 2-63.
 A szerkesztőség kéziratok vis- Előfizetések és hirdetések a
 száadására nem vállalkozik. kiadóhivatalhoz intézendők.

Vörös zászló — fehér zászló.

Szent Ferenc világa nem ez a lázasan törtető, érdekét hajszoló világ. Szent Ferenc, ez a krisztusi ember legjobban megközelítette örök ideálunkat, Jézust, aki csak átvándorolt a földi téreken s nem volt, hova fejét lehajtsa. A szent szegénység legnagyobb apostolának életfelfogása a kereszténység felfogása is.

Életcélja az, hogy igazi emberi életet éljen a nélkül, hogy életerőit kiszorolja. Az ember munkaereje sem végtelen s így azzal is takarékoskodni kell. Egy nemesebb életre törekszünk, azt akarjuk, hogy a lihegő munka után mindenkinek legyen ideje szellemi, lelki életet élni.

Kétségtelen, hogy ilyen életfelfogás mellett az emberiség még most sem jutott volna el az ipari és gazdasági fejlődés akkora fokára, ahol már most áll. Kevesebb óriási gyár állana s a fehér rabszolgák nem gyűjtöttek volna százezeres vagyonekat egy-egy szerencsés rabszolgatartónak. Ha a kereszténység életfelfogása jutna uralomra, az emberek sokkal kevesebb igényűek lennének, több volna az elégedett, tehát boldog ember. A munkaerő kiszákmányolása nem tenné aggokká idő előtt a munkások millióit.

A keresztény életfelfogás emberiséges s legjobban megfelel a természet rendjének. Megvéd a munkaerő kiszákmányolása ellen s nem engedi, hogy a munkásoktól a munkaadók kiuzsorázzák egyetlen tökéjüket: a munkaerőt, mely létük biztosításának egyetlen alapja. S ebben a tekintetben rendeltetése, célja azonos a szociáldemokráciával, mely intézményesen akarja megvédeni a munkaerőt a kiszákmányolástól, úgy akarja megszabni a munkaidőt, hogy a munkásnak a munka mellett legyen ideje szellemi igényeinek kielégítésére is.

Az egyház felfogása azonos a szociáldemokráciával abban, hogy boldogabbá akarja tenni az emberiséget. A legkeresztényibb felfogás a munka megbecsülése is, amit a szociálmunka is hirdet. Jézus ács volt, mint Szent József. A nemzetek nagy apostola Szt. Pál sátorkészítéssel, keze munkájával kereste kenyerét. Szent Ferenc a legnehezebb munkából élt. Ki mondhatja

ezután, hogy a keresztény felfogás nem becsüli meg a munkát?

A kereszténység a legdemokratikusabb intézmény, mely emberi jogokat követelt mindenki részére s az emberi egyenlőséget hirdette akkor is, mikor még a legnagyobb szellemek sem ismerték fel annak jogosultságát. Az igazi demokrácia csak azt követelheti, hogy mindenki, születésére tekintet nélkül, szabadon érvényesülhessen tehetsége szerint. Azért az egyház a maga hierarchiájával a legdemokratább intézmény, — ahol mindenki minden lehet.

Hogyan lehet tehát, hogy a szociáldemokrácia legnagyobb ellenségének az egyházat tartja? A hivatalos szociálmunka a gyűlölet petroleumával akar felgyújtani mindent, de főképen az egyházat.

Az egyház szolgáit a nép kizsákmányolónak hirdeti, holott éppen a katolikusokra igaz az, hogy ingyen üdvözülnek, mert egyházuk fentartására semmit sem kell adniok. Hol van itt a kizsákmányolás?

A kereszténység sohasem volt arisztokrata vallás, hanem mindig a nép vallása volt. A szegénység kultusza volt az ideálja, az elnyomottak támogatása volt a főgondja. Hogyan lehet tehát az egyház gyűlöletes a szociálmunka szemében?

Az egyház vallásos intézmény, a szociálmunka vallástalan, de gazdasági, társadalmi céljai azonosak. A szociálmunkának pedig csak egy célja lehet: a gazdasági javak igazságos felosztását kivívni, célja tehát tisztán gazdasági eredmény elérése. Mi köze ennek a gazdasági célnak a valláshoz? Miért kell a szociálmunkának vallástalannak lennie, kinek van joga ezt a türhetetlen lelki kényszert alkalmazni s azt mondani: megmentünk a nyomortól, de hagyd el hitedet s gyűlöld azt, ami apádat boldogította: a vallást?

Mélységes számalommal, szent szeretettel viseltetünk a nép iránt, melyet a szociálmunka vezetők gyűlölködése vakokká tett s lelketlen rabszolgákká akar sülyeszteni.

A hit olyan drága kincs, melytől nemzedékeken át a népet megrabolni nem lehet s el fog jönni az idő, mikor minden szociálmunka keresztény lesz s a népe a vörös zászlót a kereszténység fehér zászlójával cseréli fel.

A városi tisztviselők helyzetének javítása.

Kiutalják a 35 százalékos pótlékot.

A városi tisztviselők sanyaru helyzetén akart a törvényhatóság némileg segíteni, mikor a tisztviselők részére fizetésük 35 százalékát, a napi három koronánál nem nagyobb összeget élvező napidíjasoknak pedig 50 százalékos háborus pótlékot szavazott meg a városi pénztár terhére s ennek fedezetéről is gondoskodott.

Ugyanezért elhatározta, hogy a nyugdíjasok helyzetén is segít némileg s azok részére, akik a régi nyugdíjszabályzat alapján nyugdíjaztattak, nyugdíjuk 50 százalékát, akik pedig a kedvezőbb nyugdíjszabályzat szerint nyugdíjaztattak, nyugdíjuk 30 százalékát adja háborus segély fejében.

Tudvalevőleg azonban a belügyminiszter a törvényhatóság ezen határozatát nem hagyta jóvá.

A város törvényhatósága azonban újból megszavazta ezen segélyt, amelyre a város összes tisztviselői és alkalmazottai nagyon is rá vannak szorulva s újabb felterjesztésben kérte a határozat jóváhagyását.

Azonban ismét hónapok telhetnek el, — míg a kérdés a miniszteriumban elintézésre nyer. A városi tanács tehát módot keresett, hogy miként juttassa mielőbb a már kétszer is megszavazott segélyhez a város tisztviselői és alkalmazottjait.

Erre is megtalálták a kellő módot.

Tegnap tartott ülésében a tanács, Juricskay Barna tanácsos előterjesztésére elhatározta, hogy a törvényhatóság elé javaslatot terjeszt, amely szerint az összes tisztviselők és alkalmazottak részére már most folyósítsa a megszavazott 35 illetve 50 százalékos összeget, mint egyszerű fizetési pótlékot.

E célra, mivel a nyugdíjasok részére is megszavazták a pótlékot, az ez évi költségvetésbe felvett 375.000 K-án felül még 42000 korona szükséges, vagyis az összes szükséglet 417.632 K.

A tanács akként állapodott meg, hogy ezen hiányzó 42.000 K-t a villamos műtől veszi kölcsön.

Igy a fedezetről is gondoskodva lévén, fedezeti akadálya nincs, hogy a város összes alkalmazottain segítve legyen.

Szóba került még a tanács ülésén, hogy az állam által újabban megállapított magasabb ruhabetéti segélyt a városi tisztviselőknek és alkalmazottaknak is meg kell adni.

A történeti képirásról.

A biharmegyei tört. és régészeti egyesület közgyűlésén 1918 június 9-én felolvasta Némethy Gyula dr.

A vallás és közoktatásügyi miniszterium, valamint a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének jóvoltából muzeumunk az idén vagy 20 darab mult századbeli magyar festményt kapott letétbe. A küldemény jellemzésére elég felhoznom, hogy annak jegyzékében nem kisebb szavak szerepelnek, mint Markó, Lotz, Székely Bertalan, Munkácsy Mihály, Mészöly Géza, Roskovich Ignác, Bihari Sándor és Szinyei Merse Pál. E művészek egy része a magyar történelmi képirás büszkesége, a azért azt hi szem nem lesz alkalomszerűtlen, ha ezuttal a történelmi képirás mibenlétéről és jelentőségéről leszek bátor egy kis rövid elmefuttatást tartani.

A történelmi képirás multja a Krisztus előtt néhány évezreddel virágzott nagy kultúrákig nyulik vissza. Az egyiptomi, asszír és babyloniai óriás építmények, templomok, királyi paloták, sirok falait domborműves vagy sík kivitelben a nagy uralkodók csatáinak, győzelmének, az istenek történetének ábrázolatai borítják. A görög történelmi képirás az ötödik században Krisztus előtt érhetette el tetőpontját Polygnotos személyében, akit 474 ben hittak meg Athénbe, hogy az ottani monumentális épületek falait történelmi kompozíciókkal ékítse. Még nagyobb dicsőséget szerettek neki delphi-i képei, hol Ilión, Trója bevételét és Odysseusnak alvilági tartózkodását, viszontagságait vetette falra. Ámbár képei ugyszólván csak színes konturrázok voltak mintázás, árnyékolás és látlat nélküli művészi értéküket az egykoru írók leírásához képest lehetetlen magasra nem értékelnünk. A kompozíció ritmikus, a rajz finom, a formák nemesek, az arcok és taglejtések kifejezőek valának. Aristoteles azt mondja, hogy magas erkölcsi szépség áradt a képeken, egyszóval az eszközök egyszerűsége mellett az alkotások szellemi jelentősége, sulya nagy volt. A római nép praktikus jellemvonása a történelmi képirás terén se tagadta meg magát. Már a köztársaság idején szokásban volt a lefolyt háboru jeletereinek óriási képeit diadalmenetben végig hordozni Róma utcáin, azután a fórumon állítani ki azokat közszemlére. Mintha csak a mostani háborus hadi kiállításokat látnánk.

A zsidók leverése után a Flaiusok diadalmenetéről maga Josephus Flaius a híres zsidó történetíró beszél *Antiquitates Judaicae* c. könyvében. Csudálatos magas állványokat hordoztak körül, írja. — Értékes szövetekkel voltak ezek borítva, melyeken a háboru jeleneteit lehetett szemlélni. Egyiken a szent föld Palestina elpusztítását lehetett látni, a másikon a zsidók felkoncoltatását, menekülését, fogságba jutását; a falakat, — várakat hogy rombolják le; a gyengék, a fegyverképtelenek hogy esdenek az éghez segítségért; a templom hogy ég — mindent oly elevenen, művészileg, hogy még akik tanui voltak is mindezen eseményeknek, azt hihették, hogy most mennek végbe szemek előtt.

A történetírás, mélyen t. közönség a mult feltámasztása és megörökítése az utódok, az utókor részére. Nem minden esemény *történelmi*, hanem csak az, amelynek sulya, jelentősége van az emberiség fejlődésében.

A természeti népeknek, az északi sarkvidék lakóinak, a belső afrikai törzseknek a Csendes Oceán lakóinak nincs történelmük. „Csak ahol haladás van a megismerésben és cselekvésben, írja Hegel, ahol egyedi jellegű nagyság és szépség mutatkozik, csak ott lép föl a történetíró, köti össze azt, ami sebesen elröppen s teszi le Unemosyné templomában halhatatlanságra.“ A

görög szerint a történelmi festést *Megalographiának*, nagy festésnek nevezték, hogy a tárgy nagyságát, értékét s a felfogás emelkedettségét jelezzék.

A francia a „*grand art*“ nagy művészetnek nevezi a történelmi képirást. A történelmi festés fő tárgya az ember, de csak az az ember, aki képességei, alkotásai, befolyása révén kiemelkedik a tömegből. Főkép az az ember, aki nagy, nemes gondolatokért, eseményekért él, küzd és áldozatot hoz. A modern képirás, kétségkívül materialisztikus világnézet befolyása alatt jórészt elfogult az emberábrázolástól és a tájkép, a környezet ábrázolásra vetette magát.

Az emberi alak sok modern festőt nem annyiban érdekli, amennyiben erkölcsi, szellemi lény burka, megjelenése, hanem csak mint egy adott környezetben érvényesülő — szerkezeti rész, fény vagy színfolt. Strzygowsky a nagy művészettörténetíró azt mondja, hogy az embernek és az emberi alaknak elértéktelenedése a művészetben valóóságos halálos csapás a plasztikára. Amit itt mond, szó szerint idézzük, mert a történelmi festésre is áll.

„Van valami jellemző a mi modern életünkre, ami a plasztikának megadja a halálos dőfést és ez: az embernek és emberi alaknak elértéktelenedése. Az ember reánk nézve már nem középpontja a világnak, amelynek a teremtő alávetette a kosmot, a világot; nem is birtokosa akaratóban rejlő természetfeletti erőknél, hanem egy atomja a világegyetemnek, amellyel a csillagok járása egy pillanatig se törődik. Az új természetbölcséleti felfogás arra tanít, hogy ami bennünk történik, úgy tekintsük, mint az ösztérmetészet életének halavány visszfényét, hogy becses éniünket magunkon kívül mindenütt megtaláljuk. Mint a növény vagy állat, az ember sem öncél, hanem eszköze a létnek. Vannak emberek, kik az embert ragadozó vadállatnak tekintik, amely legjobban teszi, ha önzően szenvedélyes ösztönének él. Ez persze kényelmes felfogás. A keresztény épp úgy, mint az antik ideál csak néhány szegény bolond lelkeben él még, mondják. Egykor az emberi alak minden volt a művészetben, ma csak egy része a természetnek, Klingernél a tájéknak. Amily mértékben esik az ember értéke, emelkedik a természeté. A görögökkel ellentétben mi egy egészen új kifejezési eszközt alkottunk magunknak a természet egyetemes megjelenésében, a táj képmen.

Ehhez a néző nem férhet, csak az ecset. E szempontból csak azt lehet mondani: a plasztika meghalt, éljen a festés! az ember meghalt, éljen a természet! (Strzygowsky: *Die bildende Kunst der Gegenwart*. Leipzig. 1907. 98. II.)

Minthogy a történelmi festésben az emberi alak, még pedig annyiban, amennyiben az ember a teremtés koronája, eszmék, eszmények harcosa a fő tárgy: világos, hogy az emberi alak elértéktelenedése nemcsak a plasztikára, amelyről Strzygowsky beszél, de a *történelmi képirásra* is végzetes csapás. Nem véletlen tehát, ha a történelmi képirásról kicsinylőleg beszélnek egyes modern piktorok, nem véletlen, hogy történelmi kompozíciókra, amely melleleg megjegyzi, sokkal több tudást, képzettséget, szellemi képességet kíván, mint egy-egy impresszió megfestése, nem vállalkoznak. Quaecunque ignorant beasphemant. Káromolják, amihez nem értenek. Pedig Istenem, milyen kevésbé modern és mennyire reakciós az ő művészeti felfogásuk!

A japánokhoz, sőt a Csendes Oceán szigetén élő vad népekhez futkosnak tanulságért. Az emberi egyén lebecsülése, a termé-

szet istenítése ósrégi indiai, részben buddhiztikus szellemi irány. Vannak modern festők, akik ehhez képest életfelfogás dolgában is a buddhizmusban kerestek menedéket. Ez már csak reakció és nem haladás!

A történelmi festés fölvirágzása magának a művészetnek érdeke. Clermont Witt „How to look at pictures“, „Hogy kell képet nézni“ c. könyvében ezeket mondja: „Történelmi festményenél elkerülhetetlen, hogy az ábrázolt tárgy jelentékeny szerepet ne játszhasson. Eszmetársulás, az emlékezetre és az érzésekre való apellálás révén, emberi érdeket hoz magával, ami a képet, mint művészeti tárgyat, is gazdagabbá, becsesebbé teszi.“

A művészeti szép nem lehet más, mint a *szelleminek érzéki* alakban való oly megjelenése, megtestesülése, amely szemekinket és általa lelkünköt gyönyörködteti és nemesíti. Strzygowsky találó megjegyzése szerint a keletieknek gazdag a fantáziája, de ritkán tisztul meg annyira, hogy az érzékiséget meghaladó érzéseknek, indulatoknak tiszta, világos kifejezésére jussanak. (Man beachte auch, dass die Orientalen im allgemeinen sehr viel Phantasia haben, diese sich aber nur selten zu dem läutert, worauf es in der Kunst ankomsul, zum Redürfniss eines einfachen und klaren Ausdruchs von über die Sinnlichkeit hinwegkommenen Regungen des Gemütes: i. h. 70. lap.)

Már pedig ez az igazi művészet. Nincs is magasabb vallási vagy történelmi művészetünk. „A magasabb rendű tárgyat, vallásit és történelmit az igazi nagy művészet nem nélkülözheti, mert e tárgyak subjectiv kiaknázása legfőbb előfeltétele annak, hogy a mesterség művészetté váljék.

Cartens, Cernelius Schwind, Richter talán nem voltak mindig jó festők, de egész művészek voltak, holott Manet, Monet, Degas Liebermann és akárhogy hívják a tegnap és ma elsőrangú csillagait a derekas festők, de alapjában véve nem művészek. (i. h. 159 l.) Némely impresszionista művész, hogy Sörensen szavával éljek (Malerei Bildneri und schmückende Kunst. Freiburg i. Ar. 1901. 31. lap.) nem akarja másképp látni a világot s nem akar egyebet ábrázolni belőle, — mint ahogy azt egy teljesen előítélet nélküli azaz műveletlen szem, mondjuk egy ujszülött gyermek szeme látja.

Hildebrand még határozottabban beszél: ezek a művészek a művészet lényegén tesznek erőszakot, összetévesztik a megjelenés durva, bárgyu benyomását a művészi alkotás kifejezésével.

A történelmi festés fölvirágzása elsőrangú művészi érdek. Amint a költészet nem nélkülözheti, sohasem is nélkülözhetette a történelmet nyújtotta emberi motívumok kimeríthetetlen gazdagságát, hiszen a legnagyobbak Homéros Dante, Shakespeare Calderon legdicsőbb alkotásaikban a történelemhez fordultak tárgyért; úgy nem nélkülözheti azt a festészet sem, hiszen a művészettörténet tanúsága szerint Polykratustól kezdve egy Velasquerig a képirás legnagyobb diadalát aratta, mikor a történelmet főkép a vallástörténelmi események ihlették alkotásra az igaz énekművészt. Az emberi életet, az embert lehetetlen a történelem tanulmányozása nélkül tökéletesen megismerni.

Minden lehetőséget kimerítő emberismeretre csak két uton juthatunk a közvetlen tapasztalás és a történelmi tapasztalás révén. Ez a két ut kiegészíti egymást kölcsönösen. Ami főkép a történelmet illeti: annak szinpadán a legkülönbözőbb emberi egyéneket, jellemeket, tehetségeket az életkörülmények, életsors összes változataiban, lehetőségeiben figyelhetjük meg, amire a mindennapi életben egy emberélet szűk határai között még azoknak sincs alkalmuk, akik az élet magasán állva a leghatalmasabb emberektől kezdve a legalacsonyabbakig ezekkel van alkalmuk találkozni és érekezni.

A képirás története azt bizonyítja, hogy a történelmi nemcsak a költészetre, hanem a képzőművészetre is kimeríthetetlen kincs-

bánya. Magyar művész a lefolyt században legnagyobb igazi világiadalát történelmi kompozícióval aratta. Elsőrangú francia műkiváló egyenesen Rembrandt Éjjeli Őrjáratát emlegették, mikor Munkácsy Krisztus Pilátus előttjét a Salonban kiállította 1882-ben.

Azon reménnyel zárjuk elmefuttatásunkat, hogy a nagy történelmi idők komolysága, ünnepessége meg fogja hozni a történelem tanulmány irásának és a történelmi képrásnak felvirágzását. Ugy legyen!

Hogyan folyik le a Körözs-ünnep?

A rendező-bizottság a közönség tájékoztatásul a következőket közli a Körözs-ünnep lefolyására vonatkozólag:

Az ünnepély megtartását séta zene fogja jelezni. A katonazene indul a Rulikovszky-utról, átmev Olasziba s a Rákóczi utról az Uri utcán végig az állomásra megy ki. Innen a Rákóczi-úton végig kivonul a ligetbe. — Kint az ünnepély, tekintettel a hőségre, 3 órakor kezdődik Bebe, a két Bura és a két katonazene hangversenyével. Háromnegyed 4 órakor a fogatok felállnak a kocsihoz, amely tart fél 5 óráig.

Szavazni 20 filléres jeggyei lehet, amelyet a kasszáknál és a sátrakban árusítanak s ugyanoda kell beadni is. A korzó után a tiszti bizottság fogja kihirdetni az eredményt. A jutalmat azok kapják, akik a fogatot díszítették.

A kabaret fél hat órakor kezdődik, külön ülő és álló helyekkel, melyet kordon vesz körül. Három részből áll: kabaret (a színház tagjai lépnek föl), akadémiái vívás és az orosz kórus, ennek keretén belül az egyik orosz fogoly bemutatja a kozákok táncát.

Este 7 órakor megindul a konfetti árusítás, a sátrak előtt pedig cigánymuzsika mellett az uzsona.

Fél 9 órakor az utász csapat katonai tempóra hidat ver a rohanó Körözson és az esthomály beálltával felvonulnak a gondolák a rakétás esti ünnepélyhez. Valamennyi gondolát lampionok, virágok és girlandok díszítenek, bennük kosztümös hölgyek és olasz énekesek.

A sétahajózás esti 10 óráig tart. Akkor valamennyi zenekar a Rákóczi-indulót fogja játszani, ami az ünnepély befejezését jelenti.

A rendezőség gondoskodik táncterről is s ha a hangulat olyan lesz, cigány mellett táncot rendez. Kérjük mindazokat, akiknek virágjuk van, hogy vasárnap d. e. küldjenek a megyeházára a virágsátor részére.

A belépő- (2 K és 1 K), színház- (3 K és 1 K) szavazó- és családjegyeket a Központi Ujság és Jegyiroda árusítja.

Burián ma este visszatér Bécsbe.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Burián külügyminiszter délelőtt folytatta tanácskozását Hertling birodalmi kancellárral. A tanácskozásról, mely különösen megértéssel folyik, hivatalos közleményt fognak kiadni. Hohenlohe nagykövet a külügyminiszter tiszteletére villásreggelit adott, amelyen Hertling kancellár, Kühnmann államtitkár, valamint a külügyi hivatal és nagykövetség valamennyi tagjai is részt vett. Burián külügyminiszter ma este visszautazik Bécsbe.

A franciák kiűritették az Oise keleti partját.

Berlin, június 12. A miniszterelnökség sajtóosztály távirata. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér.

Ruprecht bajor trónörökös hadcsoportja. Váltakozó erősségű tüzérségi harc. A gyalogsági tevékenység felderítő harcokra szorított.

A német trónörökös hadcsoportja. — Hutier tábornok hadserege tegnap több francia hadosztálynak a Noyontól délnyugatra fekvő magaslatok visszafoglalására indított ellentámadását súlyos harcokban meghiúsította. Az ellenséget Le Ployrontól Ateuil-ig az egész támadási arcvonalon visszavetettük. Az ellenség nagy számban harcbavetett páncélkocsijai összetörve hevernek a harcmezőn.

Mery és Belloy között, ahol az elléges roham ellentámadásunkon törött meg, az elkecsereedett harcok egész a sötétség beálltáig tartottak.

A Matz torkolatától északra az Oise nyugati partját megtisztítottuk az ellenségtől.

A hadsereg eddig több mint tizenháromezer foglyot szállított be.

A Noyontól délnyugatra fekvő magaslatok elvesztése arra kényszerítette az ellen-

séget, hogy kiűritse a carlepointi erdőben és az Oise keleti partján fekvő állásait. Carlepointtól és Caisnes-en át erősen utána nyomultunk a hátráló ellenségnek és harczolva elértük a következő vonalat. Bailly-tól északra Tracy le Val-Napceltól nyugatra, Chanteau Thierytől északnyugatra az ellenség hiábavaló támadásait makacsul és semmi áldozattól nem irtózva folytatta. Itt többszöri támadása omlott véresen össze.

Ludendorff, első főszállásmester.

Az olasz fronton tovább tartanak a tüzérségi harcok.

Budapest, június 12. A miniszterelnökségi sajtóosztály távirata. (Hivatalos.)

Olasz harctér.

A hegyi és a Piave arcvonalon a tüzérségi harcok tovább folynak. A stilsfi hágó területén Asiagotól nyugatra és a Monte Asolonén elléges előretöréseket visszautasítottunk.

Albániában Sinapremte vidékén Koreától északnyugatra a támadó franciákkal a harcok tovább tartanak.

A vezérkar főnöke.

A Szent István dreadnought-t elsüllyesztették.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: A cs. és kir. hadügyminisztérium tengerészeti osztálya közli: Ófelsége Szent István nevű hajóját az Adrián egy éjszakai útján torpedólövessel elsüllyesztették. Rövid Miklós sorhajóhadnagyról, Saarnytz gépüzemvezetőről és Müller Antal tengerészhadapróról, valamint a legénység 80 emberéről nem tudnak, Serda József tengerész tisztjelölt meghalt, a személyzet többi részét megmentették.

Nyugaton a jövő héten megtörténik a döntés.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) Luganóból jelentik: Luigi Barzini, aki most tért vissza a nyugati frontról Foch tábornokról a Corrierában a következőket írja:

— Foch tábornok még mindig bizodalommal van eltelve, a tábornok egész lénye a tökéletes nyugalmat tükrözi vissza. A tartalékok szakadatlanul özönlének s ez mindenkit megnyugtató érzéssel tölt el. Mindenki érzi, hogy a legfontosabb döntés előestélyén ál-

lunk, talán már a jövőhéten megtörténik nyugaton a háborúnak végét jelentő döntés.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: Clemenceau 10-én a főhadiszálláson tartózkodott és fontos megbeszéléseket folytatott. Visszatérése után kijelentette, hogy minden franciának osztoznia kell abban a bizodalomban, melyet ő a hadsereg iránt érez. A nyugati fronton a közeli napokban fontos események várhatók.

Olasz jelentés a Szent-István elsüllyesztéséről.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) Luganóból jelentik: Az olasz tengerészeti vezérkar jelenti:

10-én szürkületkor a dalmát szigeteken két kis olasz torpedóhajó megtámadott egy 2 nagy Viribus Unitis-típushoz tartozó cirkálóból és 10 torpedóvadász hajóból álló osztrák-magyar különítményt. Egységeink keresztülhatoltak a torpedóvadász hajók vonalán és az elől haladó cirkálót két torpedólövessel, az utána következőt egy torpedólövessel eltalálták. Egységeink ezután az üldözésére siető torpedóvadász hajók közül egyet súlyosan megrongáltak és sértetlenül visszatértek.

Megjegyzés. E jelentéssel szemben utalunk a hadügyminisztériumunk tengerészeti osztálya által kiadott közleményre, mely

szerint sem a második cirkálót, sem pedig a kísérő hajók egyikét sem rongálták meg.

Hadifoglyok az aratásnál.

Harmadrész munkaerő. A biharmegyei vállalatok munkásai. Munkaképtelen olaszok. 87—87. Az orosz munkás. Kikötések. A mezőtelegdi munkabeszüntetés. Az öt korona. Jantsovits Jenő főhadnagy vezeti az ügyeket. A söröző leány.

A Gazdasági Munkabizottság tegnap Fráter Barnabás alispán elnöklésével ülésezett.

Jelenvoltak: Baranyi András főjegyző, Olasz Elemér, a gazdasági egyesület elnöke, Papp Imre titkár, Elek Móric közéleti főnök, Moskovits József dr és Lendvay Béla gazdasági előadó. Ezenkívül a biharmegyei iparvállalatok igazgatói.

Jantsovits Jenő főhadnagy, bizottsági előadó bemutatja a földmivélsügyi miniszter rendeletét, eszerint az idén kevesebb munkaerőt ad aratásra, s így az iparvállalatoknál nélkülözhető munkaerőt kell beállítani. Táviratilag felhívott minden iparvállalatot, jelentse be, mennyi munkást tud nélkülözni. A honvédelmi miniszter értesíti a bizottságot, hogy az Oroszországból hazatért foglyok négy heti szabadságot kapnak, de ez a haderőt csökkenti, ezért az eddigi munkaerőnek csak *harmadrészt tudja adni*. Az iparvállalatok munkaereje így áll:

Alföldi cukorgyár Sarkad: 425 fogoly, most utaltak ki 100 olasz hadifoglyot, van köztük 80 gazdasági munkás, kiadják a Magyar Föld r.t. részére vagy más uradalomnak.

Alumínium bánya Élesd: 231 embere van katonai vezetés alatt, ebből 30 van tényleg ott, 200-at elvezényeltek.

Alumínium bánya Jádvolgy: 77 embere van, a barátikai műszaki igazgatóság nem válaszolt a megkeresésre.

Biharszilágyi Olajipar r.t. 127 embere nem nélkülözhető, újabb hadifoglyokat kér. Élesdi kőbánya, Rév: 30 hadifoglyja van, a Máv. 230 embert kér még ide.

Jantsovits Jenő előadó: Az önként felajánlott munkaerőket állították be aratásra, a többiek akkor, ha nem lesz elég ember. A honvédelmi minisztertől 5300 katonát kért az aratásra, ebből 1300 embert kiutalt, 2700 embert megígért a miniszter, újabb 200-at igényeltek, tehát cirka 500 embert kapnak.

Élesdi erdőipar r.t.: 5 orosz, 76 olasz foglyja van, ebből a miniszter 50-et ad rendelkezésre. Az igazgatóság még 20-at kért visszatartani, amíg lehet. 30-at odaadnak Ince Lipótnak.

A vállalat igazgatója *németül* adja elő kivánságait.

Gróf Kornis Károly kalotai, jádvolgyi és várfancsikai uradalma: hadsereg részére dolgozik, munkást nem adhat.

Kenderipar, Komádi: 24 emberét meghagyják.

Kohn Jakab és József, Remete: 95 olaszát átadja a miniszter. 60-ból 20 a káptalannál van, 20 a magyar-német r.t.-nél, 20 gróf Stubenbergnél. 35 olasz marad ott s 18 orosz, hadiszállításai vannak, vasuti üzemenél, slipperfeldolgozásnál vannak.

La Roche és Darvas nagybárodai ipartelep és nagyváradi erdőipar r.t.: 81, 164 és 136 fogollyal rendelkeznek, megyei, vasuti és katonai munkákat végeznek, 28—30

százalékát az embereknek átadják. Az igazgató ellentmond.

Fráter Barnabás alispán: Mindössze 2—3 hétről van szó.

Lederer Márton, Élesd: *111 munkásból 78 munkaképtelen*. A miniszter korlátozott munkaképességű olaszokat küldött ide, utközben 3 meghalt, 28 kórházban van, a többi munkaképtelen. — Ezenkívül a cégnek még 50-et utaltak ki ajándékkul, hasonlóan munkaképteleneket. (Derültség.)

Az igazgató: Várunk, míg az olaszok meggyógyulnak.

Lipkovits Gyula, Bél: 16 munkásából 6-ot felajánl, kiadják a főszolgabíróknak, aki „*csekély*” munkaerőt kért.

Magyar Bauxit, Magyar Aszfalt r.t. katonai munkát végeznek, alumíniumot bányásznak, nélkülözhetetlenek a munkásai.

Moskovits A. és Fiai: mezőgazdasági munkásait meghagyják, Moskovits József dr felszólalására Moskovits Mór és Fia cég 30 emberét Szalay József igazgató indokolt felszólalására meghagyják.

Stern Dezső, Barátka: 132 embere wagon s muniógyár részére dolgozik, a miniszter mindet odaadja a bizottságnak, — ő maga 10-et ajánl fel.

Jantsovits Jenő dr előadó: áprilisban megszökött 957, jelentkezett 310 hadifogoly, elszállítottak 409-et, visszaadtak 128-at, új munkás jött 1321, nem került meg 87 szökevény.

Az aradi militarkomandó valamennyit fertőtlenítette. Májusban megszökött 1333, elfogtak 481-et, önként jelentkezett 618, szökésben van pont annyi, mint áprilisban: 87. Visszaadtak 163-at, Aradra ment 292, új munkás jött 795. Az iroda tisztjei 30 napon át vizsgálták a foglyok panaszait, derék munkát végeztek. Tapasztalati tény, hogy az orosz foglyokkal keztyűs kézzel ki lehet jönni, de félig tanulva meg magyarul, úgy értelmezik, hogy a miniszteri rendelet szerint kiadandó napi 5 korona nekik jár, holott ez az ipari munkásokra vonatkozik, akik 10—30 koronát keresnek naponta s ebből kell kiadni 5 koronát, nem a napszámoknak jár ennyi.

Azt hiszik, hogy gazdát változtathatnak, ahogy akarnak. Ha őfelsége a kikötést nem engedte volna meg újból, a fegyelem felbomlott volna.

Mezőtelegden formális zendülés volt, a főhadnagynak kardját kellett használni, ötöt bilincsekbe vertek a foglyok közül és sok ellen hadbírósi eljárás indult meg, mert megtagadták a munkát. Érdekes, hogy ugyanezen osztagból a fele Balogh Mihály birtokán dolgozott Nagyszalontán és semmi baj nem volt velük, ugylátszik, hogy a munkaadóknál is van néha hiba.

Bejelenté végül, hogy a gazdasági munkabizottság irodájába Perlinovszky Aladár dr főhadnagyot vezényelték ki, aki időközben százados lett. Miután előadó önként vállalta

az iroda vezetését, együttesen kérték, hogy ő, (Jantsovits Jenő dr) maradjon irodavezetőnek.

A román hadifoglyok bevonultatása megkezdődött, eddig 147 vonult be, de ezt pótolták.

Az ülés végén elbeszélte a kiváló előadó, hogy a falvakban csak az öregek és gyerekek dolgoznak. Találkozott gyakori körutjai egyikében egy söröző leánnyal, aki 3 koronát fizetett egy üveg sörért.

— Nem drága ez? kérdezte tőle.

— 44 koronát kerestem a múlt héten, válaszolt a leány, fizethetem.

A Szalmaközpont üzlete a közkórházzal.

A megyei kórházi választmány ülése.

Biharmegyei közkórházi választmánya tegnap Fráter Barnabás alispán elnöklésével ülésezett.

Jelenvoltak: Fráter Imre dr főorvos, Pally Lajos, Móric Ernő dr főorvos, Fráter Zoltán, Gyöngyössy Lajos dr főügyész, Pally Béla dr jegyző és Szabó István kórházi gondnok.

Felolvasták a közkórház és elmekórház megvizsgálásáról felvett jegyzőkönyvet, amely a legnagyobb elismeréssel szól Fráter Imre dr törzsorvos fáradhatatlan és kifogástalan működéséről. Rend, tisztaság uralkodik mindkét intézetben.

A közkórház 1919. évi költségvetését kétféle millió koronában állapították meg, a személynét részére, amely fizetésemelést kér, 50 százalékos emelést javasolnak s a várakozási időnek a kórházi alkalmazottakra való kiterjesztését is.

Bródi Samu kórházi szállító a fa árának 30 százalékkal való felemelését kéri. E szerint a bükkfa 72 koronába kerülne.

Móricz Ernő: Ne okoskodjunk, hanem fogadjuk el. Fűtés nélkül nem lehet el a kórház.

Pally Lajos: A fa ára mindig emelkedik, fogadjuk el.

Fráter Imre dr: Tájékozódást kíván, hiszen a bükkfa vagonja 1600 koronába kerülne. — Visszamenőleg nem emeli az árakat.

Pally: Háboru van, nem kell krajcároskodni.

Gyöngyössy Lajos: Ragaszkodni kell a szerződéshez.

Móricz Ernő dr: És ha beszünteti a szállítást?

Gyöngyössy: Terhére szállíthatunk. — (Felkiáltások: Honnan?)

Móricz Ernő dr: Megbízható szállító volt, június 1-től fogadjuk el az áremelést.

Fráter Imre dr: Fássy csinált egy szerződést velem, de ez nem volt rendes szerződés, mindig volt vele baj. Csak közgyűlési határozat van erről.

A 30 százalékos áremelést elfogadják, a fára árlejtést hirdetnek 1919-re s a főügyészt megbízzák, hogy 4000 kbtr szállítására rendes szerződést kössön.

A kórházi szalmazsákok megtöltése 8300 K-ba került.

Fráter Imre dr: Szalma nem volt, találkoztam Tóth Mihálylyal Szalárdról, ő ajánlotta, hogy 12 koronáért ad nekem szalmát. Hordattam katonákkal, sokba került s nem ment rendesen, abbahagytam. Hordattam kocsin, nem volt elég kocsi, vasutra tettem, nem jött, a Szalmaközponthoz folyamodtam, erre azt mondta a Szalmaközpont: 12 koronáért a szalma métermázsája az övé, de

visszaadja nekem 40 koronáért. (Felkiáltások: Hallatlan!)

Végül megtömtük a szalmazsákokat. A Tóth örökösök nincsenek kifizetve, ők többet számítanak a szekereken való szállításnál, mint a vasuti fuvaroknál.

Az uriosztálypolási díjait 10 koronáról 20-ra emelik.

Egy hang: Ugyse fizetnek.

A képviselőház ülése.

Interpellációk napja.

17-én indennitás és választójog.

A képviselőház mai ülését Szász Károly elnök délelőtt 11 órakor nyitotta meg. A napirenden szereplő a körjegyzői díjak emeléséről szóló javaslatot harmadik olvasásban vita nélkül elfogadták s áttértek az interpellációk meghallgatására.

Az eperjesi ezredes.

Az első interpelláló Napráczky József, aki az eperjesi állomásparancsnok, Badjura Lajos ezredes eljárását teszi szóvá. Ismerteti az esetet, amely szerint az ezredes az Egerbe visszahelyezett házi ezred ünnepies fogadtatása alkalmával a város polgárságával tapintatlanul viselkedett s Eger polgármesterét durván kérdőre vonta, hogy miért nem jelentette be neki az ünnepélyes fogadtatást.

Szurmay honvédelmi miniszter az interpellációra kijelentette, hogy az ezredes eljárását méltatlannak tartja. Az esetért Badjura ezredes nyugdíjba helyezését rendelték el.

A központok ellen.

Abrahám Dezső a központok ügyében interpellál. A központok nagy garázdálkodást végeztek, a népet kiuzsorázták. Különösen a Tojasközpont, az Állat és Takarmány Forgalmi Rt. ellen hoz fel vádakot. Sürgős orvoslást kér, a központokat minden eszközzel meg kell rendszabályozni.

Szerényi kereskedelemügyi miniszter válaszában kijelenti, hogy a termelés és nyersanyag elosztásába a háboru alatt az államnak bele kell avatkozni. Bár nagy tisztelettel van a sajtó iránt, még sem lehet teljesen elfogadni azokat a vádakot, melyek az egyes hírlapokban napvilágot láttak. Az egyes felhozott esetekre reflektálva kéri a Házat, hogy a folyamatban levő vizsgálatok befejezéséig függessze fel ítéletét.

Védelmébe veszi a Wolfner féle bőrgyárat, mely az ország egyik legtisztességesebb gyára. A központok ellenőrző független szervének megalakítása a napokban megtörténik, ha szükség lesz rá, parlamenti bizottság kiküldését fogja kérni. Kéri válasza tudomásul vételét.

A székelyekért. A szepesi főispán.

Sümei Vilmos a székelység segítése érdekében interpellál, kéri hogy az elpusztult falvak újjáépítését kezdjék már meg.

Wekerle miniszterelnök kijelenti, hogy a kormány a székelységért mindent megtett. Igéri a gyorsaságot, a felsegítést, újjáépítést már meg is kezdődött.

Kéler Tibor a szepesvármegyei főispán hatalmi visszaéléseit teszi szóvá, aki az alispán megkérdezése és beleegyezése nélkül

szolgabírókat helyezett át. A főispán hatalmával visszaél és pártpolitikai érdekből használja fel.

Az interpellációt kiadták a belügyminiszternek.

A lengyel kérdés magyar megoldása.

Laehne Hugó a bolgár országgyűlés budapesti látogatásának visszaadása ügyében interpellál, Wekerle megnyugtató válasza után gróf Batthyány Tivadar a lengyel kérdésben terjeszt elő interpellációt.

Batthyány Tivadar gróf tiltakozik a német sajtó olyan beállítása ellen, mintha a lengyel kérdés egyrészt a Mitteleurópa kérdésével, másrészt a délszláv kérdés megoldásával összefüggésben volna. *A lengyel kérdés magyar megoldása csak az lehet, hogy Lengyelország personál unióba lép a monarchiával Károly király uralma alatt.* Szól ezután Czernin politikájáról, az ukrán békéről és a cholmi kérdésről.

Wekerle miniszterelnök sajnálja, hogy Batthyány a lengyel kérdést egyoldalú információk szerint tárgyalja, bővebben ez ügyben egyelőre nem nyilatkozhatik. Ami az ukrán békét és a cholmi kérdést illeti, egyszerűen megállapítja, hogy az ukrán békeszerződés még nincs ratifikálva.

A turfbotrányok.

Huszár Károly a turfbotrányok miatt interpellál. A turf forgalma egy napon oly nagy, hogy 50 ezer hadiárva és özvegy egy évi ellátása kitelne belőle. A bukmékerek szabadon garázdálkodnak, egy egy ló 2-3 millióval van lefoglalva s ilyenkor érdeke a bukmékereknek, hogy a lovak realitását befolyásolja. Követeli a bukmékerek kiutasítását a lóversenyekről.

Wekerle miniszterelnök kijelenti, hogy a lóverseny fentartása fontos gazdasági érdek, aminek elfajulását azonban a kormány nem fogja eltűrni. Türelmet kér, míg a szükséges intézkedéseket megteszi.

Szerényi földművelésügyi miniszter is válaszolt az interpellációra. Kijelenti, hogy ha az elrendelt vizsgálat a legkisebb irrealitást fogja beigazolni, a bukméker intézményt megszünteti.

Az interpellációkra adott válaszokat úgy az interpellálók, mint a képviselőház tudomásul vették.

Ülés vége délután 4 órakor.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) A képviselőház mai ülésén elfogadták az elnök napirendi indítványát, amely szerint a legközelebbi ülés e hó 17-én, hétfőn lesz s ezen az ülésen a további teendők megbeszélése fog szerepelni. A napirendi indítványnál jelentette Szász elnök azt is, hogy a legközelebbi üléseken az indennitás és a választói javaslat fognak tárgyalás alá kerülni.

Legújabb füzöket legolcsóbban
Kesztenbaum Juliskánál
lehet beszerezni.
Rákóczi-ut, (Korona
gyógyszertár mellett)
Telefonszám: 827.
Leibchenek félárban!

HÍREK

* Malatinszky Lajos főispán Réven. Malatinszky Lajos főispán tegnap délután felesége és Fráter Barnabás alispán kíséretében Révre utazott, ahonnan éjjel visszatért.

* Katonai kitüntetés. A király az ellenség előtt elesett Holfeld Hofeld Oszkár 37-ik gyalogezredbeli tartalékos hadnagynak a katonai érdemkereszt 3. osztályát adományozta a hadiékítménnyel s a kardokkal. — Bokor Miklós 37 es tart. főhadnagynak, Ország Sándor 4 es honvéd tart. hadnagynak, dr Váradi Ödön 4 es népfelkelő századosnak a Signum laudist ujjalag adományozta a király az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartásuk és kitűnő szolgálataik elismerésül.

* A mai városi közgyűlés. Ma, csütörtökön délután tartja Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága rendes közgyűlését. Különösen néhány tárgynál várható nagyobb viták. Így pl. a főmérnök fizetésrendezésére vonatkozólag 77 városatya által beadott indítványnál várható vita. A tanács azt javasolja, hogy a főmérnök fizetésrendezésének kérdését a tisztviselők fizetésrendezésével együtt majd októberben tárgyalják, most pedig a háboru alatt 1918 január 1-ig a közműveknél teljesített működéseért, 10000 K jutalmat szavazzanak meg a főmérnök részére. E tárgyban a munkapárt részéről lesz felszólalás.

* A főispán látogatásai. Tegnap délelőtt Malatinszky Lajos főispán a városház összes ügyosztályaiban látogatást tett. Mindentütt felkereste az ügyosztályvezetőt s munkaköréről felvilágosítást kért, azután megbeszéléseket folytatott arról, hogyan lehetne gazdaságosan kihasználni a rendelkezésre álló munkaerőket arra, hogy a hivatalos ügyek gyorsan és megfelelően elintézhetőek legyenek. Így látogatást tett a következő hivatalvezetőknél: Lukács Ödön polgármester-helyettes, Komlóssy József t. főjegyző, Thury László dr főügyész, Juricskay Barna pénzügyi tanácsos, Eleméry Ferenc katonai ügyi tanácsosnál, akivel a statáriális ügyeket beszélt meg, Szűcs Géza főszámvevő, Kőszeghy József főmérnök, Gerő Ármán főkapitány, Jánossy Gyula főkapitányhelyettes, Istvánffy István árvaszéki elnök. — A főispán ezenkívül a beiktató ünnepen megjelent küldöttségek vezetőit kereste fel a nap folyamán: Ciorogariu Vazul g. kel. vikáriust, Halász Gyula plébánost, Imrik S. Zoltán c. kanonokot, Mikulás György dr g. kath. kanonokot, Kovács S. Lajos dr főgimnáziumi igazgatót, Czeglédy Jeremiás ipartestületi elnököt, Fuchs Benjamin főrabbit, Kecskeméti Lipót dr főrabbit, Sulyok István ref. esprest, Materny Imre ág. ev. lelkeszt, Moskovits József dr kamarai elnököt, Biró Márk tanárt és Gedeon Alajos dr főreális iskolai igazgatót.

* Érettségi a főgimnáziumban. A nagyvárad premontrei főgimnáziumban ma befejeződő érettségi vizsgálat a következő eredménnyel végződött: Jeles fokozattal érettek: Bertóty Gusztáv, Buday Tibor, Mányi Sándor, Weinstock György, Békefi Vera, Schönberger Emmy; jó fokozattal: Gencsy György, Huszár Ákos, Libiczey Árpád, Murcsán László, Pelle Péter, Stéger Ferenc, Barna Klára és Becker Elle; érettek négyen, nem bukott meg senki.

* **A Népszövetségi Hangya Fogyasztási Szövetkezet megalakulása.** Olyan nagy arányokban előrehaladt már a Népszövetségi Hangya Szövetkezet tagjainak gyűjtése, hogy az új szövetkezet rövid időn belül megalakul. A vezetőség kéri az összes gyűjtővek birtokosait, sziveskedjenek ivaikat csütörtökön, e hó 13-án d. u. 3—5 óra közt a Népszövetségi Hitelszövetkezetben bemutatni s az eddigi eredménnyel elszámolni. Szombaton, 15-én este 8 órakor a Kath. Kör választmányi helyiségében az előkészítő bizottság ismét gyűlést tart, melyen megállapítják az alapszabályokat, kitűzik az alakuló közgyűlés idejét és megbeszélnek a további teendőket. Az értekezletre hivatalosak a népszövetségi összes csoportvezetők, a hivatalok kiküldöttei, a gyűjtővek birtokosai s általában mindazok, kik a legutóbbi értekezleten jelen voltak. A vezetőség felkéri a gyűjtőket, sziveskedjenek kivált most, az utolsó napokban minél több üzletrészt gyűjteni, felkérni a közönséget is minél tömegesebb jelentkezésre, mert nagy sikert csak nagy alaptökével, tehát impozáns nagyszámú üzletrész alapján lehet elérni.

* **Elismerő oklevelek a hadikölcsön sikereért.** Ő Felsége a király felhatalmazása alapján a pénzügyminiszter elismerő oklevéllel tüntette ki a hadikölcsön sikere előmozdítása körül szerzett érdemeik elismeréséül a nagyváradi tisztikar következő tagjait: Obrincák István ny. ezredes, dr. Fornét Miklós főorvos, Kuun Frigyes, Nagy Győző, pilismaróti Bozók Gyula alvezéreket, Fehér Gyula főhadnagyot és dr. Fráter Pál hadnagyot.

* **Fizetik a házbérfilléreket.** Nagyvárad város adóhivatala már kivetette a házbérfilléreket s szétküldte a befizetésekre vonatkozó felszólításokat. *Juricskay* Barna tanácsos, a városi tanács tegnapi ülésén bejelentette, hogy bár a behajtást még nem kezdték meg, az egyszeri felszólításra már eddig mintegy 9000 korona összeg folyt be a városi pénztárba.

* **Interpelláció a bírák bizottsági működéséről.** *Kocsán* János táblabíró ma interpellációt intéz a polgármesterhez abból az alkalomból, hogy az árvizsgálóbizottság elnöki állásáról őt lemondatták s a bizottság még ma se kezdte meg működését, holott másutt már ítéleteket is hoztak a bizottságok. Rámutat az 1867. IV. törvénycikkre, amely tiltja ugyan, hogy a bíró megbízatást fogadjon el a törvényhatóságtól, ha bizottsági tag lehet is, de kifejti, hogy ez a megbízatás csak arra vonatkozik, amellyel díjazás jár pld. hivatalvezetés vagy fegyelmi vizsgálat. Az árvizsgálóbizottság elnökét a miniszter nevezi ki, tagjait felerészben az elnök, felerészben a hatóság, tehát összefüggés nem áll elő. Mielőtt őt kinevezték volna, *Grecksák* minisztert megkérdezték s ő kívánatosnak tartotta, hogy a független és pártatlan bíró résztvegyen e bizottságban. Az egész azért történt, t. i. a bírák visszaléptetése itt és Debrecenben, mert az árdragító hatalmas tömegét a kormány kíméli, dédelgeti és félti a bíraktól.

* **Kedvezményes jegyek a Püspökfürdőbe.** A Népszövetség értesíti t. tagjait, hogy a kedvezményes áru püspökfürdői jegyek már kaphatók a Népszövetségi helyiségben.

* **Az Urnók Mária kongregációja** ma délután fél 5 órakor tartja rendes ülését a szokott helyen.

* **Virágözön a kocsikorzón.** A vasárnapi ünnepen a legtöbb lesz a virág, nemcsak színbőlükusan, asszony és leány formájában, hanem rengeteg lesz az élő, illatozó, színekben ragyogó sokszínű virág. Remontant és marschal-kiel rózsza, fehér és piros és futó és sötétlő, székfü fehérben, élénk pirosban, skarlát vörösben, margarét, szarkaláb, pipacs, oroszlánszaj sötétvörös, sárga ajakkal és sárga vöröse szájjal. Virágos lesz a sok kocsis, csoda szép gróf *Széchenyi* Miklós püspök nagy landauerje, amelyet az ibolyás-rózsás színű Boogenvillia-val díszít a főkertész. Ez a virág maga egy csoda, szírmái szabadon lengő levelekből állanak s belül zöld száron áll néhány sörge porzó. A díszítésben urileányok segídeknek mindennél, akiket *Eleméry* Ferencné oszt be, mind izléséről és díszítő tehetségéről ismert urileány. *Papp Klári*, *Papp Magda*, *Zimányi Adrienne*, *Weber Rózi*, *Katona Ilonka*. A virág szerete nálnak nagy, csodálatos, hogy az ablakokról és balkonokról hiányzik a virág. Pedig ez első szerepe az embernek. A napokban történt a Novoneszky-cukrászdában, hogy egy apró leánykát vitt be az apja. A kis leány, mikor meglátta a kasszán díszlő virágokat, elfeledkezett a süteményekről s így kiáltozott:

— Virágot akarok, virágot.

Mikor a süteményre figyelmeztették, újra csak azt mondta.

— Nem tészta kell nekem. Virág! Virág!

* **Haza Omszkból.** *Apsai Dán* Arthur őrnagy tegnap érkezett haza Omszkból, ahol évekig volt a fogolytáborban. Érdekes, hogy őrnagy kinevezése éppen tegnap jelent meg a hivatalos lapban. Nagyváradi román körök élénk örömmel üdvözölték az új őrnagyot hazatérése alkalmából.

* **Modern kabaré.** Ma 13-án d. u. 6 órakor kabaré-előadás tartatik a Félix-fürdőben *Tylli Micike* modern lábujjhegy-táncosnő és *Gyöngyi* fivéreai gör korcsolya és szavalló 5—6 éves művészek által. Az előadást *Tylli Micike* konferálja. A n. é. közönség szives figyelmébe és pártfogásába ajánljuk művésztünket.

* **A városi tisztikar gyásza.** Nagyvárad város adóhivatalának egyik képzett, szorgalmas tisztviselője: *Szarka Ignác* városi adótitkár, kedden este elhunyt, élete 44. évében. Már hosszabb idő óta betegeskedett, súlyos szívbajban szenvedett: az utóbbi hónapokban állapota mind válságosabbra fordult, míg most megváltotta szenvedéseitől a halál. Elhunytát hitvese és leánya, valamint nagy rokonság gyászolja. Temetése ma, csütörtökön, június 13-án délután 5 órakor lesz a *Pázmány Péter* utca 54. számú háztól. — Nagyvárad város tanácsa elhatározta, hogy a tisztikar nevében koszorút helyez a ravatalra.

* **Felhívás a cipész és csizmadia iparosokhoz.** Felkérem testületünk kötelékébe tartozó összes cipész és csizmadia iparosokat, hogy ma, azaz 13-án a hivatalos órák alatt a testület által szétosztandó anyagokban való részesezés céljából jelentkezni sziveskedjenek. Később jelentkezők igényei figyelembe vétetni egyáltalán nem fognak. Nagyvárad, 1918 június 12. Tisztelettel az Ipartestület Elnöksége.

* **Helybeli biztosító intézet** kezelő-tisztviselőt, esetleg tisztviselőnőt iazonnali belépésre keres. Cim a kiadóban.

Kézimunka nagyipar és raktár! Gobelin, Kelim, Sudan, selyem, arany és chemilia hímzések legdivatosabb mintákkal. Előrajzolásokat, kézi hímzést, gyöngyözést, montirozást, monogramhímzést szolid olcsó árakban készíttethet *Czillér Imre* Nagyáruházában. b

* **BÁDOGOS és villanszerelőket felvesz Pala Antal a Városi-kávéházzal szemben.**

* **Tyukszemirtó** három nap alatt elmulaszt tyukszemet, bőrkeményedést és szemölcsöket. Ára 2 kor. Kapható *Farkas István* „Apolló” drogériájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7—B.

* **Az öreg Banda Marci és fia** a teljes zenekarával hétfőtől kezdve esténként a **Royalban** muzsikál.

* **Egy tisztességesen nevelt fiu** előkelő üzletbe tanulóul felvétetik. Cim a kiadóban.

* **Eladó ház.** A Csillagváros, Komáromy-utca 2. sz. ház, mely tíz lakásból és egy üzlethelyiségből áll, örök áron eladó. Értekezhetni a Kereskedelmi és Iparkamara házmesterénél.

* **Ruhafesték** valódi két oroszán H védjeggyel minden színben kapható. Ára 70 fillér. Viszonteladók árendeményben részesülnek. *Farkas István* „Apolló” drogériája, Rákóczi-ut 7—B.

* **Tavaszi szeplők, májfoltok, bőrvörösség, kitűzés, mitreszerek** ellen biztos az **IPO-krem**. Ára 4 kor. és szappan *Vióra* átmosó ára 6 korona. Kapható *Farkas István* „Apolló” drogériájában, Rákóczi-ut 7—B.

* **Ne dobja ki pénzét új ruhákért,** mert a kitűnően bevált ruhafestékekkel régi ruhadarabjait olcsó pénzért házilag átfestheti. Egy levél ára 50 fillér. *Németh Pál* Aranykereszt gyógyszerárában, városháza mellett.

* **Poloskairtó Noksín** biztos, kipróbált, megbízható poloskák irtására. Ára 2-40 K, nagy üveg 5 kor. Kapható *Farkas István* „Apolló” drogériájában, Rákóczi-ut 7—B.

LEGUJABB.

Oszkár porosz herceg Finnország trónján.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) A finn királyság trónjának kérdése eldőltnek tekintendő. — A finn trónra *Oszkár* porosz herceget, *Vilmos* császár fiát fogják jelölni.

Basselban hallják az ágyuzást.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) Baselből írják: Itt az olasz fronton végbemenő ágyuzás olyan élénken hallható, amint azt még sohasem hallották. — Éjjel a heves ágyuzástól aludni sem lehet.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) Az olasz lapok jelentik, hogy az osztrák—magyar utánpótlási szolgálat az utóbbi időben rendkívül élénk lett. A kölcsönös ágyuzás messze földön hallható.

A Wolf-ügynökség esti jelentése.

Budapest, június 12. (Saját tudósítónktól.) A Wolf-ügynökség jelenté 12-én este: Noyontól délnyugatra az Oisnétől délre fekvő harctereken helyi küzdelmek.

Med. Univ.
Dr. ADONYI JENŐ
 fogorvos fogorvosi rendelője
 (Zöldfa) Hlatky Endre-utca 2. sz.
 alatt (Deutsch K. I. ház).
 RENDEL: d. e. 9-12-ig.
 d. u. 2-6-ig.

Színház.

Heti műsor:

Csütörtök: Monna Vanna.
 Péntek: Monna vanna.
 Szombat délután: Boszorkányvár.
 Szombat este: A kóristalány.
 Vasárnap délután: A kaméliás hölgy.
 Vasárnap este: Sárga csikó.

A Maeterlinck a Szigligeti-színházban. Mint arról már hírt adtunk, csütörtökön este Maeterlinck Monna Vannája kerül színre. A nagyszabású és rendkívül érdekes dráma főszerepeit Hevessy Mariska, Bihari Ákos, Tóth Elek, Stoll Béla, Várdi Lajos játsszák.

A sárga csikó. Régi, kedves és közkedvelt népszínművet elevenít fel vasárnap este a színtársulat. A Sárga csikó kerül színre, amelynek pompásnak ígérkező előadásában úgy az énekes, mint a drámai együttes elsőrangú erői vesznek részt.

Nirschy Emilia Nagyváradon. Június hó 18-án, kedden a Szigligeti-színházban a magy. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala Ó. cs. és kir. Fensége, főhercegasszony Augusztia fővédnöksége alatt a Szurmay honvédelmi javára hadegészségügyi előadás keretében eredeti harctéri mozgóképekkel egybekötve művészestélyt rendez. Közreműködnek Müller Vilmos kir. tanácsos, ezredorvos, Szántó Gáspár fhgy. operatőr, Fenyves Gábor hdgy zongoraművész és Nirschy Emilia, a magy. kir. Operaház prima betterinája összes tanítványaival fellép.

Igazságszolgáltatás.

Két árdrágítási per. Szöllőssy Gyula tanácselnök vezetésével ítélkező tanács Wechsler Iván drt vontta felelősségre árdrágító visszaélés vétsége miatt, mert gyógyszerkötet, nápolyit és mentholos cukrot adott el, holott nem volt törvényszéki bejegyzve. Wechsler Iván dr a konyakot nem találta elsőrendű életszükségleti cikknek, volt hatósági és iparendelvénye, a bejegyzési kényszerrel nem tudott. Benedek Jenő cukorkanagyár és Ullmann Rezső kereskedő szakértők kihallgatása után Medvigy István királyi ügyész vádindítványát terjesztette elő. A bíróság Stern László dr védelmét meghallgatva, vádlottat 100-100 korona pénzbüntetésre ítélte. — Nasch Ábrahám tótfalusi kereskedő 75 kg. zsiros szódát vett 3 koronás áron s árusította. Árdrágító visszaélés vétségével terheltlen került a bíróság elé, ahol azzal védekezett, hogy ő boltos s mindig tartott zsiros szódát. Konstantin Virgil s. jegyző tanu kihallgatása után Kotzó Jenő dr védő előterjesztésére a bíróság a tárgyalást elnapolta s a védelem tanuit beidézte. Jegyző volt: Szentpály Zsigmond dr.

Nyílttér.*

Nyilatkozat.

A „Nagyvárad“ és „Tiszántul“ mai száma tudósítást közöl a VIII ik hadikölcson előkészítő üléséről, amely a főispán ur ömeltősága elnöklése mellett a vármegyeházán folyt le. A lapok híradása szerint az Osztrák Magyar Bank nagyváradai főnöke odanyilatkozik, hogy a biztosító társaságok a helybeli pénzügyintézeteket becsapták.

Ez a kijelentés nem igaz, a biztosító társaságok soha senkit be nem csaptak. A bennünket ilyképen indokolatlanul és méltatlanul ért támadást a legerélyesebben visszautasítjuk és közös értekezletünk határozata szerint az esetet központi igazgatóságaink útján az Osztrák Magyar Bank kormányzó-ságának és a M. kir. Pénzügyminiszteriumnak bejelentjük.

A közönség tájékoztatására megjegyezzük, hogy a VI ik és VII-ik hadikölcsonnál alanti biztosító társaságok 500 milliót, Biharmegyében pedig csupán a VII-ik hadikölcsonnál 20 millió koronát jegyeztek le.

Az Osztrák Magyar Bank nagyváradai főnökének a figyelmébe ajánljuk, hogy olvassa el a M. kir. Pénzügyminiszterium 4099. sz. rendeletét, amelynek alapvető intézkedése szerint nincs joga senkinek, egyéni vagy lokális érdekből a hadikölcson szerzés hazafias és altruisztikus törekvését a köz. és állam-érdek rovására befolyásolni.

Nagyvárad, 1918 június 12.

„Adria“, „Anker“, „Berlini Viktória“, „Első Magyar Általános“, „Fonciére“, „Generáli“, „Hazai Általános“, „Hungária“, „Országos Biztosító“, „Phönix“ biztosító társaságok nagyváradai képviselői.

Központi Ujság és Jegyiroda Rákóczy-ut 1.

Nagyvárad és Biharmegye közönsége szíves figyelmébe ajánljuk ujság és könyvtérjesztő irodánkat.

Az Ujság, Budapesti Hirlap, Déli Hirlap, 8 Órai Ujság, Pester Lloyd, Pesti Napló budapesti polgári napilapok egyedárusítása.

Ezenkívül egyes példányonként és előfizetés után beszerezheti a közönség új irodánkban úgy az összes magyar képes hetilapokat, divat és sportlapokat, mint az összes bécsi, berlini és a külföldi ujságokat, valamint

a Tiszántúl Nagyváradai Napló Szabadság és Nagyváradai Friss Ujság

című lapokat.

Hirdetések a lapok által megállapított egységárak szerint felvételnek.

A magyar és a német irodalom könyv-újdonságai megjelenésük után azonnal kaphatók.

Ünnepélyek, hangversenyek, irodalmi és művészeti estélyek jegyeinek árusítását figyelmesen és pontosan eszközöl, a közönség bizalmát kérő új

Központi Ujság és Jegyiroda
(Rákóczi-ut 1.)

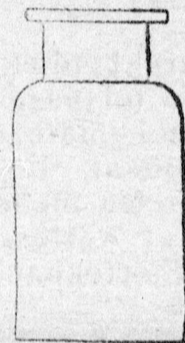
* E rovatban közöltékért nem vállal felelőséget a Szerk.

APOLLÓ mozgó- színház	MA
	A lemondás. Regényes történet 5 felv. Az előadások vasárnap d. u. 3 óra- kor, hétköznap 1/27 óra- kor kezdődnek

VIGADÓ mozgó- színház	MA
	RIGOLETTO dráma 4 felv. Az előadások vasárnap d. u. 3 óra- kor, hétköznap 1/27 óra- kor kezdődnek

URÁNIA mozgó- színház	MA
	Szünet. Az előadások vasárnap d. u. 3 óra- kor, hétköznap 1/27 óra- kor kezdődnek

HETI ÁRJEGYZÉK:

Porcellán mozsár ütővel	12-
Majolika gyümölcsállvány 6 tányérral	15-
Majolika tálca fogóval	8-
Majolika cukortartó díszes	8-
Majolika gyümölcskészlet	8-
Vizes készlet csiszolt üvegből	12-
Boros	12-
Likör	12-
Befőttes készlet kristály fehér	12-
Gyümölcs készlet kristály üvegből	12-
Majolika fali sótartó színes	8-
Majolika vizeskancsó színes	10-
Kenyérkosár színes üveggel	10-
Chinaezüst cukortartó	10-
Chinaezüst gyümölcsállvány	10-
Majolika virágváza színes	5-
Majolika virág'azék	5-
Majolika diszfigura	5-
Porcellán főzőlábas	5-
Porcellán főzőfazék	5-
Teáskészlet színes aranyozással	50-
Kávékészlet színes aranyozással	50-
Feket'skészlet színes aranyozással	50-
Ebédőkészlet felszerelve sz. aranyozással	150-
Hideg'felvágottas készlet sz. aranyozással	40-
Mosdókészlet színes finom díszítéssel	50-
Fal'tükör színes aranyozott kerettel	30-
Asztali-lámpa teljesen felszerelve	25-
Függő-lámpa teljesen felszerelve	30-
Teáspohár chinaezüst foglalásban	8-
Teáscsésze színes finom aranyozással	4-
Kávécsésze	4-
Köpőcsésze	5-
Főzőlábas barna tűzálló füllel	5-

Nippek, Figurák, Szent Antal szobrok, Mária szobrok, Szentelt viztartók, Konyhaberendezési cikkek, Képek, Ablaküvegek.

Eladás nagyban és kicsinyben!!

KOMLÓS TESTVÉREK

üveg, porcellán, lámpa, táblaüveg és díszműáru nagykereskedés.

Nagyvárad, Zöldfa-u. 13. sz.

Telefonszám 372.

Főszerkesztő: Dr. KRÜGER ALADÁR. Felelős szerkesztő: Dr. PAPP KÁROLY
 Kiadótulajdonos: Szent László-nyomda r. l.

Fésűk

tartós, finom anyagból.

Bontó-, sűrű-, still-fésűk, hajtók, hajcsattok, oldal- és kontyfésűk, kefék, bőrárak, pipere és toilete szükségletek legjobb beszerzési helye

Fésű- és diszmuáruháza
Saspassage 42.

Nebelthau A. utóda Szabó J.
javítások eszközölte.

ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagyvárad, Bémer-tér 2.

Befizetett részvénytőke 1.000.000 kor.

Elfogad takarékbetéteket könyvecskékre és folyószámlára és azt előnyösen kamatoztatja. Leszámitól váltókat. Engedélyez előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsönöket törlesztésekre. Előleget ad értékpapírokra.

Mocsáry Sándor

TELEFON: 1404.

Zöldfa-épület, utcai helyiség.

Villany- és vízvezeték-szerelő, bádogos, lakatos, műszerész és bronzműves.

Írógép, gramfon, kerékpár és National Cassa javító. Elektrotechnikai cikkek, 1/2 Wattos Wolfram-szálas Tungstam-égők, villanyvasalók állandóan raktáron.

Felső kereskedelmi és polgári iskolai magánvizsgákra előkészítő felelősséggel a Donát-féle ker. magántanfolyam.

Minden hónapban kezdődik új ker. tanfolyam hölgyek részére

gyors- és gépirásra, ker. számtanra, könyvvitelre.

Deöthy Ödön-u. 30.

Telefon 1000.

LEGF. BUZACSIRIZ,

folyékony „ARGOS” csiriz, faszeg, mindenféle CIPÉSZKELLÉKEK, BŐRTALPVÉDŐK stb. Legf. CSONTENYV

kapható Stern Miklós bőrhulladék üzletében Nagyvárad, Zöldfa-u. 9. sz.

Vidékiek kérjenek árajánlatot

Félix gyógyfürdő

Nagyvárad mellett

Kelet-Magyarország leglátogatottabb hévvíz-fürdője. Természetes 49°C hőmérsékletű forrás, kőszvény, csusz stb. ellen

Télen-nyáron nyitva!
Villanyvilágítás!

Téli szeziónban (október-május) pensiórendszer. Prospektust díjtalanul küld a

Fürdőigazgatóság.

A Félix-fürdő kedvezményes jegyei a Munkásbiztosító Pénztárnál kaphatók

Eladó házak!

Fürdő-utcán 16. és 22. számú két sarokház eladó.

Felvilágosítást nyújt:

dr. Imrik Gusztáv ügyvéd
Sal Ferenc-utca 15. sz.

Telefon-szám: 4-16.

A Sajtó hölgybizottság

könyv és lapterjesztő vállalata: a Kossuth Lajos-utcai trafikban

ajánlja könyveit és lapjait

Ne vásároljunk könyveket, mielőtt szét nem néztünk a Sajtó hölgybizottság

BIZOMÁNYI ÜZLETÉBEN

Támogassuk ezen új vállalatot!!!

Betűszedő tanulóknak fiú és berakó tanulóknak leány fizetéssel felvétetik

a Szent László-nyomda részv.-társaságnál.

Több kisebb nagyobb bérház

ELADÓ.

A vételhez szükséges jelzálogkölcsönöket előnyös feltételek mellett bonyolítja le a

Nagyvárad Takarékpénztár
Teleky-utca 2. sz.

VILLAMOS VASALÓK és FŰZŐK

megérkeztek, remekszép üvegcillárok mindennemű villamos vezetékek és égők legolcsóbb napiárban szerelgetnek

STERN VILLAMOS VÁLLALATA

Szt.-János-u. 20. Telefon 556.

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű fűzőszalon

NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.

Parkszálló épületében

Interurbán telefon 11-53 szám.

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűző szállítója. — Tisztításokat és átalakításokat elvállalunk. Fűzők mérték után a legrovidebb idő alatt elkészítetnek.

Szent László

Püspök gyógyfürdő

Nagyvárad mellett.

A kénes hévvíz források természetes forrása 42°C Kénes hőforrását már 300 év óta használják bámulatos gyógyhatással kőszvény, csusz, csontbajok, női betegségek és hasonló fájdalmas betegségek ellen.

Mindenről kellőleg gondoskodva van!

500 holdas fenyőerdő közvetlen a virágos park mellett. Villanyvilágítás az egész telepen és az összes szobákban. — Nagyszabású nyári uszoda 26°C folyton befolyó forrásvízzel, uszástánítás, napfürdő, homokkura. Fürdőismertetőt küld: az Igazgatóság.

Új férfiszabó műhely!

Szíves tudomására hozom a tisztelt úri közönségnek, hogy

URI-DIVAT SZABÓMŰHELYEMET MEGNYITOTTAM.

Elvállalom új ruhák készítését a legújabb divat szerint, ugyszintén ruhák fordítását és vasalását mérsékelt áron. Meghívásra házhöz megyek. Kérem a n. é. közönség szíves támogatását

Tisztelettel

Hottya Károly

uri-divatszabó

Szent János-utca 42.